

'מעלת גידול הפאות והזקן'

מנהג ישראל תורה

אורך הפאות והזקן: בגיליון הנוכחי נלמד בעזרת השם, מה הטעם לגדל זקן ופאות ארוכים, על פי פרד"ס, הלכה, קבלה, מנהג, חסידות ומוסר, ובאיזה אורך ראוי לגדל את פאות הראש והזקן. כמו כן יתברר מנהג הארז"ל לרגל יום ההילולא שלו היום ה' אב זיע"א.

מקורות הסוגיא עיקרים מתוך הספרים: 'הדרת פנים זקן' להג"ר משה ניסן ווינער שליט"א, וקונטרס חיבר 'אורך הפאות' להג"ר בנימין מאר שליט"א (ניתן להשיג בטלפון מס' 02-9991380). בגליון הובאו מקצת הדברים, וניתן להשלים ידיעות נוספות בנושאים אלו בספרים הנ"ל. כמו כן דנו שם בנושא מקום הנחת הפאות בשעת התפילה, וכל היום.

1. גדרי הדין באורך הפאות

הדעות שאין חיוב: הובא בגיליון 224 דעות הפוסקים בשיעור אורך הפאות. האם איסור הקפת הראש הוא רק כאשר מגלח בתער, או אפילו במספרים כעין תער, ויש מחמירים שצריך שיעור כדי לכוף ראשו לעיקרו, אך לא הוזכר בפוסקים חיוב להשאיר פאות ארוכות, וכמפורש בבית יוסף (סימן קפא) שהשיעור לפאות הוא מכנגד ענין שעל פדחתו ועד למטה מן האוזן, מקום שהלחי התחתון יוצא ומתפרד שם, וכל רוחב מקום זה לא תגע בו יד בתער או במספרים כעין תער. וכן מפורש ב**בלבוש** (סימן קפא סעיף ט).

בלשון השו"ע אין הכרח מה כוונתו במילים 'לא תגיע בו יד'. ב**שו"ת חתם סופר** (חלק א סימן קנד, חלק ב יו"ד סימן קלט) מסביר את כוונת השו"ע שכתב לגבי גבול הפאות באורך 'מהפדחת עד למטה מהאוזן', שאין הכוונה שהשיער צריך להיות ארוך עד מתחת לאוזן, אלא שכל השערות שגדלות מהפדחת עד מתחת לאוזן, אסור להשחית אותם לגמרי, אלא ישאיר מהם שיעור. והוסיף בנו **הכתב סופר** (הנהגות כתב סופר על השו"ע) בשמו, שהעולם טועים וחושבים שצריך שהאורך של כל שיערה יגיע עד הלחי, וזה אינו נכון, ובכל זאת בני ביתו ותלמידיו נוהגים כך, ואפילו שזה טעות בכל זאת 'קדוש יאמר לו'.

הדעות שהוא חיוב: אמנם משמע בתפארת ישראל (מכות פרק ג אות לג) שבבאר, שאורך השערות צריך להגיע עד סוף גבול הפאות. וציון לשו"ע סימן קפא. ומבארים שהתפארת ישראל הביין ככוונת השו"ע 'לא תגיע בו יד', שחייבים מעיקר הדין לגדל שערות שאורכם עד סוף האוזן.

משיב כהלכה

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.
כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה!
(הגרלה על דעת רבני המכון)

הפרס השבועי: 4 זוכים בספר 'כשרות מכונות הגילוח' להגאון רבי אליהו דרעי זצ"ל

שאלה: האם מברכים על ראית ינשוף ברכת 'משנה הבריות'?

מבואר בגמ' (ברכות דף נח:): הרואה פיל קוף וקפוף אומר 'ברוך משנה את הבריות'. ובשו"ע (סימן רכה סעיף ח) הוזכר פיל וקוף ולא הוזכר קיפוף. וצריך לדעת מהו קיפוף שהוזכר בגמ', האם זהו הינשוף שיש לנו בימינו, או לא?

בתמונת נראה הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א מתבונן בינשוף שהובא לאחורונה בפינת החל' בעיר התורה בני ברק, וביקר על הקוף בדרך משנה הבריות, ופטר את הינשוף.

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב ערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחד מהאפשרויות הבאות:

- בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולוח 4
- בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'עומק הפשוט'
- בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- במסך מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

4 הזוכים בהגרלת גיליון 227 על ספר 'כשרות מכונות הגילוח'

הרה"ג רבי מרדכי אייזן שליט"א בית שמש
הרה"ג רבי יוסף פליסקין שליט"א ירושלים
הב"ח אלי זיידאן נ"ו ירושלים
פמר אליעזר יהודה זילבר נ"ו ירושלים

המדור השבועי נתרם לעילוי נשמת
הרב המחבר הגאון רבי אליהו בן סוליקה זצוק"ל
מחבר ספר 'כשרות מכונות הגילוח'

לתרומות והנצחות

חייג עכשיו 02-5377085

שלוחה 8

זכות הופעת הגיליון הנוצח

לעילוי נשמת הרב הגאון רבי שלמה זלמן בן

הרב הצדיק רבי בנימין זאב חשין זצ"ל

נלב"ע ח' סיון תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

בשׁו"ת פאת השדה (י"ד סימן מ"ד) הביא חידוש גדול בשם רבו הג"ר **הלל מקאלמאי זצ"ל**, למרות שאין חיוב מלקות לאדם המקצר את אורך הפרשות אבל מכל מקום יש בכך איסור. וכן כתב רבי הלל בפירושו בספרו **מפאת כל דל** (חלק א' כלל א' פרט ב') כאשר מנלח האב את בנו, ניח לו שפיתו על סוף האזון ויאמר - קדושים עמוד ד'. וביאר שזה כוונת השו"ע 'לא נתע בו ד'.

הג"ר שאול בראך זצ"ל (שאלו שאל סימן צח) הביא את דברי רבי הלל מקאלמאי, מפירוש כוונת השו"ע 'לא נתע בו ד' היינו שאסור לקצר את הפרשות ותמה ע"י, שהרי בבית יוסף ורבובלו מפורש 'לא לגלח בתער או כעין תער', הרי שאין איסור לקצר את הפאות. וחידוש שהשו"ע השמיט תיבות אלו, כי חזר בו ממה שכתב בבית יוסף, וסובר שאסור לקצר את הפאות. והביא שמקורו קדום בדברי **מהרש"ל** (ים של שלמה יבמות פרק י"ב סימן י"ח, וצ"יין לזה בהגהות רבי יוסף שאול על השו"ע), ואף שלא כעין התער, יזהר שלא לגלח כל עיקר'. ומכל מקום מסיק שמצד ההלכה מותר לקצר.

ותמו עליו **בשׁו"ת באר משה** (חלק א סימן סב), מנין מקורו של רבי שאול בראך לומר שהשו"ע חזר בו. ועוד שלא מצאנו חידוש כזה בשום פוסק, ואין סיבה שחזרו בו. ופירש באופן אחר כוונת הים של שלמה, שהנהיג גדולי אשכנז להניח מטרק חתם המוספרים שלא יגלח בטעות צמוד לעור, אבל לא הנהיגו לגדל שערות ארוכות.

הג"ר אריה צבי פורום זצ"ל (בא"ב קאזיאנב"ר מ"ב) בשיבת חכמי לובלין שו"ת ארץ צבי סימן ג' אות ה') הובא **בשׁו"ת משנה הלכות** (חלק ז סימן ככב) כתב שמדאורייתא מצד הקפת הראש אין איסור, אבל יש איסור לדבנ מצד דרכי המאורי, לקצר את הפאות באופן שיכול לתפוס את האזון של המפריש מעכבות. כמבואר **במדרש רבה** (אתחנתן פרק ב אות יח) לפי הים מפרשים השני בפירוש העץ יוסף. ומסיים הארץ הצבי, 'ומכאן מקור נאמן לדברי השו"ע דבר ד' בפיו אמת'.

2. טעמים נוספים להאריך

חיובו מצוה וסימן טוב: למרות שהפוסקים קוטים שמצד דברי החיוב אין איסור לקצר את אורך הפאות, עדיין יש נוג מבלה ומעלה גדולה להאריך את הפאות, כמבואר **בשׁו"ת תורה לשמה** (סימן פסט), **לבעל הבן איש חי**, ודיא אם יהיו יותר ארוכים עדיף טפי כדי שיהיו ניכרים יותר, והוא שלטו שאנחנו מתאנים במצות שהי"ת אלוקינו ואלוקי אבותינו אשר קדשנו במצותיו, והפאות הם עדות לישראל וסימן טוב להם. עוד כתב בספרו **בן איש חי** (חלק א' דרכי ב' לשבת זכור פרק דו). שמבקש לגדל את הפאות בשיעור הניכר לעין הרוש, ולא יהיו כעשבים קטנים על פת הקרקע, דאלו פסולים לעדות כדיו קטן שפסול לעדות. והוסיף על **הפסוק** (אסתר פרק ח פסוק ח) וְתִתְּקַם שְׁלוֹת מִקֵּץ עֵץ, וז"ל ונראה דמלשינות זאת שלמה בשביל שהיתה עיניו צרה בפאות, שהיה דרכם מזמן קדמון להניח פאות גדולים.

יחידו מצוה: וביותר מכך חידש **בשׁו"ת ארץ צבי** (סימן ג' אות ה'), ו**בשׁו"ת פאת השדה** (י"ד סימן מ"ד), ו**בשׁו"ת באר משה** (חלק ה' סימן קל"ח), שהשארות פאות ארוכות נחשב 'יחידו מצוה', כמו שכתב **מהרש"ל והש"ל** לגבי מצוה, שיכול לכלל את עיקר הדין באכילת כדית, ומכל מקום כמה שמרבה באכילת הכלל בכלל המצוה. וכן מבואר **בתוס'** (סוכה פרק טו. ד"ה עורב) לגבי לולב, שהלכו יוצא ברבע ההנהבה, ומכל מקום מצוה מן המובחר להחזיק הולב בידו במהלך היום, כמנהג אנשי ירושלים.

ושמעתו להוסיף, שאף אחד לא לוקח לולב בשיעור מצומצם של ד' טפחים, (אתרוג וסימן מצומצם של כאגוז או כביצה, אלא מוסיף על השיעור פי כמה, כך גם בפאות יש הידור מצוה להוסיף. ויתכן לדחות את היימו, שבלולב אתרוגו יש מצוה חיובית וההוספה היא בגוף המצוה, אבל איסור הקפת הראש הוא איסור ללא גילוח, ולא מצינו הידור מצוה בלא.

סגולה לאריכות ימים: טעם נוסף להאריך את הפאות, מובא **בשׁו"ת באר משה** (חלק א סימן סא), בשם **בשר דרכי שלום** (הקדמתה הספר אהלי שם אות א') **שהרה"ק רבי מאיר מפרמשיאל זצ"ל** צוה **להמריש"ל זצ"ל** בילדותו, לא לחתוך כלל את פאות הראש כל ימיו, כי הוא סגולה לאריכות ימים, ובירכו שישנה ימים.

בשׁו"ת משנה הלכות (י"ד מהוראד תנינא חלק ב' סימן ע'), מביא את המעשה בנוסח קצת שונה, שהארכת הפאות היא סגולה שלא יגזר מדעות כוזבות של המלמד, וסיים שהרבה נוהגים לא לחתוך הפאות כלל, כמו

שמקובל בקרב חסידיו גורו ובעקבות התימנים, וכל אחד יחזיק במנהגו ולא ישנה, וכך נוהג הוא ומורה לבניו שלא לקצץ הפאות כלל, כלי נדר.

3. אורך הפאות מצד הקבלה

קדוש יאמר לו: רבי חיים ויטאל מעיד (מפנה לוי קלוטי תורה טעמי המצוות ועוד פרשת קדושים עמוד עח) על מנהג רבו **האריז"ל** (קלוטי תורה פרשת קדושים), הפאות שעל הראש היה מניחן לגדלם, ולא חתכם עד שנדלו לכך שיכנס למטה במקום שיער הזקן ממש, שאז היה חותכם עד שיעור אותו מקום, כי משם ולמטה לא יקרא אף ראש, ודברי רבי חיים ויטאל הובאו בספר **בית לחם יהודה** (בהגהות על שו"ע י"ד סימן קפ"א ס"ק ב'). **ובדרכי תשובה**.

טעם לכך שצריך לגדל הפאות עד סוף האזון, מבואר **בכתבי האר"י** (ספר עץ חיים שער א"א פרק ט"ז): משה ששם מסתיימת מלכות הראש ומתחילה מלכות דדיקנא (מלכות הזקן), ואמרו **בבג** (ברכות דף מח:). אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא (שערה) ויש לפרש שאפילו שיער מלכותו הראש, אינו נוגע בשיער של מלכות הזקן, ונאמרו שלוש דעות בהבנת דברי האריז"ל.

עד סוף הפאות: בספר **באר משה** הביא בשם **שאלו שאל**, שכונת **ההתם סופר** (הובא לעיל), שכל המשאיר את אורך הפאות עד לחי קדוש יאמר לו, והיינו כדברי האריז"ל, ואם כן עולה מדבריו שמנהג האריז"ל הוא עד סוף מקום הפאות. וכן מפורש **בפלא יועץ** (ערך גילוח), שכתב והלא בפאות הראש טוב שכל אדם יעשה קדעת האריז"ל, שניח מן האזון עד סוף הצדעים. וכן מובא **בדרכי תשובה** (י"ד סימן קפ"א ס"ק טז) שמנהג כל רב יא' במדינות אלו לגדל עד סוף מקום הפאות, שהוא תחילת מקום הזקן. וכן כתב **במשניות הנהגות** (י"ד חלק ט' סימן קצ"ח), שלפי האריז"ל אין לערב פאת הראש עם פאת הזקן, ולכן מספרים את הפאות בסוף האזון שמשם מתחיל פאת הזקן.

עד סוף הפנים: בספר **דרכי תשובה** (י"ד סימן קפ"א ס"ק טז) הביא מה שכתב **בשׁו"ת צמח צדק** (חלק י"ד סימן צג דף פב:), וכן הביא ששמע **מהרה"ק משינאווא זיע"א**, בשם **הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א** שמנהג האריז"ל היה לגדל את הפאות עד סוף הפנים, ולא הוכונה בתבית 'ממש'. ומשם ואילך קצת סלקם, כי עדידת הראש הוא מקום השארות הדניים.

עד סוף הזקן: הג"ר **יעקב הלל שליט"א** (בספרו שו"ת וישב הים חלק א' סימן י"ד) מביא בשם **המקובל רבי אהרן פריא זצ"ל** (בסידורו), שנהג להאריך את הפאות עד סוף גובל התפשטות הזקן, וכמנהג אחינו האשכנזים.

בלי גבול: לדעת **הג"ר מנשה קליין זצ"ל** (שו"ת משנה הלכות חלק ה סימן קכד) שיטת האריז"ל היא שאין שיעור לפאות באורך ואין איסור להאריך אותם בגבול, וכמנהג הרבה צדיקי עולם קדושי גליון וכמנהג קהילות התימנים, 'ואלו דברים שאין להם שיעור, הפאה'. וכן מביא **בשׁו"ת וישב הים** (חלק א סימן יד) יש אומרים ששיטת האריז"ל, שאין חיוב לקצר את הפאות שלא ירדו יותר ממקום הזקן, אלא מותר להאריך כמה שירצה.

מסופר **בארוחת רבינו** (חלק א עמוד רלו), שכמה ספרו את החזו"א היה מבקש שיקצרו לו גם את הפאות, אמנם **הסטייפלר** לא היה מקביר, אבל בשנים האחרונות הפאות היו ארוכות ומשתלשלות מעל זקנו, אבל בשנים הקודמות היה מסבבם מסביב לאוזניים מלטה למעלה. אבל לנכדיו לא הרשה לגדל פאות ארוכות יותר מסוף האזון - סוף הבורו ללחי ועוד, והוא בעצמו קיצר להם. ובספר **תולדות יעקב** (עמוד קעב) מוסיף שהסטייפלר לא הורה לנכדיו לעשות כמותו, ואמר אילו ידעתי שישארו כך לעולם נתיאם, אבל יתכן שתקצרו, ומוטב שתקצרו עכשיו.

4. אורך הזקן

צינורות הקדושה: רבי חיים ויטאל זצ"ל (שער המצוות פרשת קדושים דף כד.), מעיד על רבו האריז"ל שהיה נוהג מאוד לא לחתוך שער הזקן כלל לא בתער ולא במספרים, לא למעלה ולא למטה, ולא בשום מקום מן הזקן, אפילו למטה תחת הזקן באותם שערות קטנים החופפים על הגרון ממש, אבל השיער שבשפה העליונה המעכב את האכילה היה קוצצו במספרים.

איסור גמור: יותר מזה כותב **החיד"א** (בספרו ברכי יוסף), בזה הלשון - כל זה מדינא, אמנם על דרך האמת סתרי תורה, איסור גמור לעשות

קיא) מאריך להוכיח שמצד ההלכה מותר לגלח את הזקן, ורק מצד הקבלה יש להקפידו לזאת לגלח, אולם כל גדולי האשונים הצרפתים והאשכנזים של חששו לזה. והוכיח **מהרמ"ם** (כריתות דף ה:) לגבי אהרן הכהן שכתוב "כשהוא מספר עולות ויושבות בעיקרי זקנו". ויש **ברש"י** שני פירושים האם הכוונה שהיה מדבר מלשון סיפור, או הכוונה כשהיה מספר את זקנו. הרי שפשוט לרש"י שמותר לקצץ את הזקן, ולא שמעו שהפירוש הראשון חלק בנקודה זו, והרי אהרן הכהן הגדול היה צריך להקפיד על יפיו, כמבואר **ברש"י** (שנדרין דף כב: ד"ה שממרות). ו**בגליון מהרש"א** (סימן קפא אות א') ציין שמתשובת **באר עשק** (סימן ע"ג), שגם תלמידי הארז"ל היו גולחים זקנם במספרים. ומה שמבואר **בגמ'** (שבת דף קנב.) "הדרת פנים זקן", היינו שעצם הזקן גל באיש הוא גוי והיזרו, אבל כל זה דווקא כשמייפהו בתספורת ולא כשמניח לגדל איך שהוא.

וכתוב **במסורת משה** (חלק א י"ד אות קצ"ח קצ"ט), ובקצרה **הקדמה לאגרות משה** (חלק ח' עמוד 28), שהגר"מ פיינשטיין היה נותן הסכמות כמעט לכל ספר, חוץ מהספר נגד גילוח הזקן שסירב לתת הסכמה. וכאשר הגיע המחבר לביתו של הגר"מ משה פיינשטיין לבקש ממנו הסכמה לא ספרו בענין גידול הפאות והזקן, שחיל לו הגר"מ שאינו מסכים עמו, כי עושה דורות הקודמים כרשעים חס ולטוב, וזה נגד גמרות ונגד השו"ע, והספרים שהביא אינם שוים אפילו כשערה אחת נגד הדורות הקודמים שהורו להיתר. מי שרוצה להחמיר, יפה מאוד, אבל אז היה צריך לכתוב בדרך אחרת, שיש ענין הדרת פנים. אבל דבר שאבותינו, וכל גדולי עולם, ישיבת החפץ חיים (ראדן), וישיבת רבי איסר זלמן (סלוצק-קלעצק), וישיבת הלבוש מרדכי (סלבודקא-חברון) התירו. וסיים דבריו, "במקום לעשות מצוה בספרך, כתבת זאת באופן של כפירה בגדולי עולם שלנו..."

לעומת זאת כותב בחריפות הגר"מ **ישעיה אשר זליג** **מגלות זצ"ל** (בספרו עמודי ארזים עמוד ז, דף נה), שחם ושלום לומר שאהרן הכהן היה מקצץ את זקנו, והוכיח שהעיקר כפירוש הראשון ברש"י. וכן דוחה שם את הראיה מהירושלמי, שבראש השנה שיראל גולחים את זקנם. והביא הרבה מקורות לתומרו ענין גידול הזקן, כמבואר בספר **יערות דבש** (חלק א') כל מי שיש לו זקן הוא בצלם אלקים וכל שאין לו וכו', עיין שם. **בשו"ת צמח צדק** (סימן צג), חידש שאסור לקצץ הזקן משום איסור לא ילבש, משום שהוא גוי אשה. ויסודו **בשבלי הלכתא** (חלק ב סימן מא) ו**בתרומה יונתן** (בדרים פרק כב פסוק ה). עוד מצינו **במנחת חינוך** (מצוה רנא), ויסודו **ברוקח** (הלכות תשובה עמוד לה) והובא **בספר המצוות הקצר** (לא תעשה קעז) ו**בארחות יוסף** (ערך "הדרת פנים" עמוד יט), שהמגלח זקנו באילו שלא בתער, עובר משום חוסר הגויים שאמרו 'בחוקותיהם לא תלכו'. מאידך מסתימת הפוסקים שהתירו לגלח את הזקן מצד ההלכה, מבואר לכאורה שלא עוברים. טעם הדבר שאין לאיסור לא ילבש, ביאר **בשו"ת תשובות והנהגות** (כרך ה סימן רסד), על פי **הרמ"א** (סימן קנ"ו) שמותר לאנשים להסתכל במראה כיון שנהגו כן, גם בגילוח אין לאסור.

5. בחורי ישיבות ליטאיות

גלגל: ידוע שהסבא **מסלובדקה זצ"ל** הורה לתלמידיו בחורי הישיבות הקדושות לגלח את הזקן, כדי שתהיה הופעה מכובדת לכבוד את הבני התורה. וכן ידוע בשם **רבי ירחם ממיז זצ"ל** שהיה מאוד מקפיד שכל התלמידים יגלחו את הזקן, וכן נהג אחריי תלמידיו **הגר"ר נחום פרצוביץ זצ"ל** שהדריך את תלמידיו לגלח. וכן היה מוויים ראשי ישיבת רזניב' **זאב"ל פוניב' זצ"ל**, והגר"ר **דוד פונביס זצ"ל**, והגר"ר **שמואל רזניבסקי זצ"ל**, והמטיאם הגר"ר **יחזקאל לוינשטיין זצ"ל**, שהקפידו על היו תלמידי הישיבה הלטיחים שיגלחו את זקנם, אבל על החסידיים לא היו מקפידים.

והעיד **רב חטוב שלישי** בעיר התורה בני ברק, כאשר למד בבחרותו בישיבת גייטסהד באנגליה, התחיל לגלח את זקנו, ורבני הישיבה גערו בו שאין הדבר מקובל במקום, ועלול לגרום שלא יקבל מספיק מהרבנים משום שירגיש 'חשוב'.

גלגל קח: מאריך **החפץ חיים** הורה לגדל זקן, וסיפר **הגר"מ צוקרמן זצ"ל** (יחיד ודורו עמוד 556, קונטרס כתיב רשומות עמוד קלה), שגילוח בחורי הישיבה בארצן היו למרות רוחו של החפץ חיים, שהורה לא

עומק הפשוט
הרב יעקב יצחק ווייס שליט"א

כרטיס תרומה

פרטי פרטים אשראי

אופן תשלום: (הקני בעיול)
 מוזמן / קצ / אשראי / חי"ק / כרטיס פלוס
 תשלום אחד / מס' תשלומים X
 סכום ש"ל של התרומה

יש בעל הכרטיס:
 סוג בכרטיס:
 מס' כרטיס:
 חוקי הכרטיס:
 ספרות מאחז: CVV:

עומק הפשוט
הרב יעקב יצחק ווייס שליט"א

כרטיס הגרלה

פרטי התורם

שם
 כתובת
 טלפון נייד

נא לרשום את השם שהנך רוצה להצביח
 באחד מעמודי עומק הפשוט הקרובים

עיר וקדיש מן עמיק לחות

בניא חשכה אפי דני

מנדנים

מסעדת גומה בניו אוראמ
 ביהמ"ת רבני
 הדרת פנים

בתרומה של 100 שקל (עד 20 תשלומים)
 הדינר נכנס להגרלה על שבת נושע לזוג
 באחת ממדידת האריות המפורסם
באתרא קדישא מיזון
 כולל אריות קיסרינג גומה לכל השבת
 ממשדט **מנדי** מצפת
 בכשרות המוחדרת של הבי"ע
 וכולל תשלום נסיעות באוטובוס או דלק לכיב
 בנוסף התורם זכאי להנמיך במנחת גליליון אחד
הגרה התקנים בעמ"ח באתר
ט"ו **בבית השעש"ט** (עד דעת רבני המוסד)

ניתן לתרום בעמדות: כרטיס פלוס / קרדיט /
 קופת "הילכתא" גליון "עומק הפשוט"
 לתרומות טלפונית חייב בעשיו לקו "הילכתא"
 02-5377085
 8 סלולה
 ניתן גם לתרום בתעבורת בנקאית
 בקב: הפועלים סניף: 533 השבון: 485207

הזקן בשום אופן, וכבר האחרונים הביאו דברי האר"י ז"ל עכ"ל. הגר"מ **יעקב הל שליט"א** (שו"ת וישב הים חלק א סימן ד) מאריך להוכיח שלדעת הראי"ז אסור לתלוש מהזקן בשום מקום, ובשום אופן לא במספרים ולא סם, ואסור אפילו דרך התעסקות בעלמא שמוא יתלש בטעות, ומה שהודפס בטעות בספר **רב פעלים** בשם **בני איש** ח', תשובה שמותר לקצץ את ארת הזקן, אינו מהרב המחבר. עוד הביא בשם הרי"ח **טוב זצ"ל** שאפילו לקפל מאורך השערות אינו נכון.

נהגו לקצץ: מאידך ידוע שהגר"ר **שריה דבליצקי זצ"ל** היה מקצץ את זקנו, למרות שהיה נוהג כל דבריו על פי קבלה. וכן נהג **הגר"צ אבא שאול זצ"ל** לקצץ את הזקן, וכן היו מגדולי המקובלים שקצרו את זקנם, ויש במארים הטעם כי חששו שאם גדלו את הזקן שמוא יתלשו שערות, והיו סוברים שמצד הקבלה התלישה יותר גרועה מקיצור הזקן, ויש מנמקים טעמים אחרים במנהג.

וכן יש אומרים שכך היה מנהג **הרמח"ל** לקצץ את זקנו. [ויש פולמוס גדול האם **הרמ"ע מפאנו** גילח את זקנו, כמבואר באריכות בספר **תפארת הדין** (עמוד נו), שהביא הרבה תשובות לכאן ולכאן. ודן בזה **בשו"ת חתם סופר** (או"ח סוף סימן קנט). והגר"ח **קנייבסקי שליט"א** (תספורת הזקן במספרים וסם עמודים 13-14) השיב 'רבים הכתישו זה'.

מותר: מצינו **בירושלמי** (ראש השנה פרק א דף נו), ומבואר **ברא"ש** (ראש השנה פרק ד' סימן יד), ו**בטור** (הלכות ראש השנה סימן תקפא), שישיראל בראש השנה ילבוש ישיבה ולבנים ומתעטטין ולבנים "ומגלחים זקנם" וחותכים צפרניהם ואוכלין ושותין ושמיחה. וכן מבואר **במהרי"ל** (דיני הימים שבין פסח לביעורית), שהיה מנהגם לגלח את הזקן.

בבאר היטב (סימן קפא סי"ה) כתב שמותר לקצץ את הזקן כשיאנו מגלח בתערה, אך הביא את מנהג הראי"ז שלא נגע בזקן כלל.

הגר"מ משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן

עדכוני הלכה

ציטוט מרתק מתוך הספר החפץ חיים חייו ופעלו (חלק ג') עמוד תתתכ) להג"ר משה מאיר ישר זצ"ל.

בספרו "נדחי ישראל" המכיל "מכת וכמה ענינים מעקרי הדת אשר מוטל על כל איש המתנדב בארצות רחוקות לידע אותם ולהזהר בהם כדי שלא לצאת מדת הישראלי" העמיד כל דבר על עיקר דתו, ללא תומרות, התקיל בכל מה שמקילים לעמים בשעת החוק. באמרו כי אין לך שעת הרחק גדולה מזה של מי שהאזר בין הגוים בארץ נכריה.

פסעם זה נהנה – והזהיר על כך את משולחיו – שלא להפץ ספר זה במדינות אירופה, שכן לא כל מה שמקילים אמתו לנורדים נוכל להחזיר לעצמנו, ויושבים בטח איש במקומו. רק למי שהיו לו בנים או קרובים במדינת הים מכר את הספר על מנת לשלחו לשם.

היו אכאלה שפתחו עליו בקורת על שהתיר בספר זה לספר את שערות הזקן במספרים כעין תעו, מה שנהנה אבותינו ואבות אבותינו במדינותינו להמיר בחי' גם על כך התנצל החפץ חיים, שלא כתב זאת אלא למען המתגרים הנורדים במדינות רחוקות, אך צירף לספרו זה קונטרס, תמארת אדם, בו הוא מבאר את גודל החשיבות שבביל תאיש הישראלי לגדל את זקנו וכי "מגדת רבת לכלל ישראל להתחזק בזה ושלא לחקטני הזקן אפילו במספרים, ודעו להראות לפני הכל שמצות שנותנה התורה להצטיין בהם האיש יהודי חביב אצלו אין אנו מתביישין בהם ח"ו".

לנגוע בזקן, וזו היתה אחת מהסיבות שהחפץ חיים מיעט לבקר בהיכל הישיבה בשנותיו האחרונות, והוסיף להג"מ, ברוב הישיבות באירופה היו כל הבחורים מגלחים, ואפילו בראדן כולם גילחו. ובשו"ת באר משה (חלק א' סימן ס"ב) מביא מעשה שהיה עם החפץ חיים, שעודד בחור לא לגלח, ולא יחשוש שלא יצליח בשידוכים משום כך.

ומפורסם מה שכתב החו"א (קובץ אגרות חלק א' אגרת קצ"ח), מעולם אין דעתי נוחה מגילוח הזקן כעין תער, בהיותי מורגל באיסורו בדור הקודם, והיה הדבר חמור מאד כמו גילוי ראש בחוצות, והיה הדבר נחשב כשינוי מלבושיהם לבוש הישראלי, ואף שפשטה המחלה גם בין התורנים יחיו לא נשתנה הדבר בשביל זה, ולכן נפשי סולדת בענין זה, והדרך הישרה שיבור לו האדם הוא לשייר שערות קצרות ניכרות היטב עד שנקרא זקן מגודל, וילעגו עליו ולא יחוש מפני המלעגים, ואז יעיד ששלחנו גדול משלחנו. עכ"ל.

גם ידוע שהחו"א ישיבה את מנהג החסידים בשלוש דברים שמגדלים פאותיהם וזקנם, לובשים חליפה ארוכה ונישאים בגיל מוקדם, ואכן הרבה מתלמידי החו"א נוהגים בשלש הדברים כמו החסידים.

ודעת כמה מגדולי דורנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א ועוד, שכיום אפשר דרא וגם בחורים צריכים לגדל את זקנם. ואמר הגר"מ שפירא זצ"ל (מגד תבואות שמש עמוד מג) שבדור הקודם היו הרבה יותר בחורים שגילחו את זקנם, כי בימים ההם הרבה בנות לא רצו להנשא לבחורי הישיבות, ולכן היו צריכים לגלח את זקנם. וכאשר נשאל אולי יש ענין גלח, כי על ידי גדול הזקן יש שבאים לידי גאווה, צחק רבינו ואמר 'גאווה בשיעור?', מה שייך בזה גאווה.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- 1. אורך הפאות:** איסור הקפת הראש פירושו שלא לגלח בתער, ויש אוסרים גם במספרים כעין תער, ויש מוסיפים כדי לכוף ראשו לעיקרו, וכתב החת"ס שאין חיוב להאריך את הפאות אולם המאריך קדוש יאמר לו. התפארת ישראל סובר שיש חיוב להאריך עד סוף מקום הפאות. ודעת רבי הלל מקאלאמאי שאין מלקות אבל יש איסור. ויש אוסרים משום דרכי האמורי.
- 2. מנהג האריז"ל:** רבי חיים ויטאל מעיד שהאריז"ל היה מגדל את הפאות. וכמה שיטות נאמרו במנהגו - סוף מקום הפאות, סוף הפנים, סוף הזקן, ניתן להאריך בלי הגבלה.
- 3. הידור מצוה:** הידור מצוה. ואמר הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן שהוא סגולה לאריכות ימים לא לחתוך את פאותיו כלל.
- 4. אורך הזקן:** איסור הקפת הזקן הוא לחתוך את הזקן בתער, ומצד ההלכה מותר לקצר את הזקן במספרים, וכמבואר בירושלמי ראש השנה שהיו מגלחים זקנם. יש שחידשו שאסור לגלח מצד לא ילבש ומצד ובחוקותיהם לא תלכו, ומסתימת הפוסקים משמע שאין איסור.
- 5. מנהג האריז"ל:** רבי חיים ויטאל מעיד שהאריז"ל לא היה חותך את הזקן כלל אפילו במספרים, מלבד השפה העליונה שמעכב את האכילה.
- 6. ישיבות הקדושות:** הרבה מראשי הישיבות הליטאיות בדור הקודם היו מקפידים שהתלמידים יגלחו את זקנם, על פי הוראת הסבא מסלבודקא ורבי ירוחם ממיר. מאידך החפץ חיים והחו"א הורו לגדל זקן.

נושא הגליון הבא:

ברכת 'משנה הברית'

הגליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ו, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

קו הילכתא

02-5377-085

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרות, ועוד...

גליון שבועי

שיעורים וימי עיון

מוקד למענה הלכתי

בירורי הלכה אקטואליים

קו הילכתא

חוברות הדרכה